

Existovala dinosauří civilizace?

autor
Vladimír Socha

Co by se stalo, kdyby před 65 miliony let nedopadl na Zemi meteorit? A nebo dopadl, ale dinosauři by se dokázali přizpůsobit? Stále by ovládali planetu? Používali by nástroje? Vzrušující otázky, ale bez snadných odpovědí...

Člověk je velmi mladým a vlastně ještě poměrně novým druhem na této planetě. Naše rozvinutá kultura je v širším pojetí stará kolem třiceti tisíc let, v užším však jen pár tisícovek roků. V porovnání s délkou lidského života je to stále hodně dlouhá doba, ale proti miliardám let, které nás dělí od vzniku Země a života na ní,

neznamenají tato čísla skoro nic. Stačí si uvědomit, že první buňky vznikly už před nějakými čtyřmi miliardami let. Složitější mnohobuněčný život pak existuje přes miliardu let a obratlovci poprvé plavali v mořích nejstarších prvohor před více než půl miliardou let. Dnes se obecně předpokládá, že to byli teprve mladopaleolitíci (cca 40–10 ti-

síc let př. n. l.), kteří před geologicky zcela nedávnou dobou poprvé vzhledli k hvězdné obloze a byli schopni žasnout nad krásou tohoto světa... **Stalo se tak po stovkách milionů let předchozího vývoje**, vyplněného jen intelektuální prázdnotou a nesmírně pomalým pokrokem ke stále dokonalejším formám života.

Je „dinosauroid“ nesmysl?

Russellův hypotetický inteligentní dinosauroid byl podrobován kritice již od svého vzniku, a to zcela právem. Paleontologové jako **Thomas R. Holtz** (* 1965) nebo **Gregory S. Paul** (* 1954) již koncem 80. let vyslovili názor, že i kdyby některý dinosaur do třetihor přežil a vyvinul se v inteligentní bytost (o čemž pochopitelně nemáme žádné doklady), rozhodně by ani vzdáleně nevypadal jako „troodontidní humanoid“. **Neptačí dinosauři existovali po celých 170 milionů let své existence v poměrně uniformním tělesném plánu,**

který by se velmi pravděpodobně ani v dalších 65 milionech let výrazně nezměnil.

S předměty by zřejmě manipuloval zejména čelistmi a zadními končetinami, „ruce“ by k velkému užítku nejspíš nebyly. Tito „reálnější“ dinosauroidi by se vyvíjeli spíše cestou dalšího zlepšování spolupráce při lovu ve smečkách a formování složitějších sociálních vazeb. **Snad by vylepšili i techniky hnědění; určitě by však nestavěli mrakodrapy a raketoplány.**

Vyhynutí dinosaurů

Dinosaurů (z řečtiny doslova „hrozní plazi“) patřící do třídy vyspělých plazů, se na Zemi objevili asi před 235 miliony let a jako živočišná skupina jí dominovali v období druhohor (251–65,5 milionů let). Předpokládá se, že k jejich náhlému vyhynutí došlo před 65,5 miliony let, některé druhy možná přežily až do období před 64 miliony lety. Dinosaurů putování světem ukončila srážka asteroidu se Zemí. **Ten vznikl kolizí dvou kosmických objektů**

Jenže bylo to tak doopravdy? Jsme to skutečně až my, lidé, kteří dokázali vytvořit civilizaci a vyspělou formu kultury? Byla cesta k rozvoji intelektuálních schopností nastoupena až na samotném sklonku mladších třetihor? Proč nám – počítáno od prvních člověku podobných tvorů – stačilo „pouhých“ několik desítek milionů let, zatímco dinosaurů se celé stovky milionů let nehnuli z místa?

Před nástupem savců ovládali suchozemské ekosystémy naší planety dinosaurů. Tito velmi úspěšní plazi se vyvíjeli

v pásmu mezi Marsem a Jupiterem. Tento asteroid dosahoval průměru asi deset kilometrů a spadl do oblasti dnešního mexického poloostrova Yucatán, kde po něm zůstal kráter nazvaný Chicxulub. Po dopadu asteroidu se Země nejprve ohřála, rozptýlený prach pak zabránil dopadání slunečních paprsků a její následné ochlazení. Změna klimatu pak způsobila konec mnoha rostlinných i živočišných druhů, včetně (neptačích) dinosaurů.

konci křídly (před cca 65 miliony let), mohla jejich evoluční pouť nerušeně pokračovat i v průběhu „věku savců“. Nebo snad ještě dříve? Mohli těsně před svým zánikem dostat také šanci?

Dinosauroidé
Tematika vysoce inteligentních,

jde o mozkovnu, je troodon přeborníkem mezi neptačími dinosaurů. **Jeho mozek byl zřejmě až šest a půl krát větší, než orgán dnes žijícího, stejně hmotného krokodýla.** Tento asi dva metry dlouhý dravec žil v období svrchní křídly a možná se dožil i samotného konce druhohorní éry před 65,5 miliony let. Není tedy divu, že si jej Russell vybral pro své úvahy jako modelového dinosaurů. Paleontolog přitom vycházel z vlastního výzkumu a zjištění, že velikost mozku těchto dinosaurů měla v průběhu geologické-

I řekl Hospodin hadovi:

Protožeš to učinil, budeš proklet, odvržen ode všech zvířat a ode vši polní zvěře!

🏠 **Dinosauroid se v roli hada objevil i v komiksovém podání biblické knihy Genesis od legendárního kreslíře Roberta Crumba**

ho času vzestupnou tendenci. Přestože byl stále ještě velmi malý ve srovnání s lidským nervovým centrem, pokrok byl podle Russella více než patrný.

Mozek jako lidský

Russell dále uvažoval v čistě hypotetické rovině (pravda, na vědce až příliš v rovině spekulací). Představil si, že neptačí dinosaurů na konci křídly nevyhynuli a vyvíjeli se další desítky milionů let. Jeho troodon by se této „šance“ s gustem chopil a pokračoval směrem k rozvíjení svých intelektuál-

Byli to skutečně až lidé, kdo vytvořil civilizaci?

mnohem déle než my a v dnešním světě nemají obdobu nejen co do rozměrů. **Nejednou se přitom objevil názor, že nebyt jejich katastrofického vyhynutí, způsobeného dopadem meteoritu na**

kulturně vyspělých dinosaurů (neboli dinosauroidů) je stará již mnoho desetiletí. Je logické, že koncept rozvinuté dinosaurů civilizace, vzkvétající ještě před jejich vyhynutím, byl poprvé rozpracovali autoři fantastické literatury. Stalo se tak už v první polovině minulého století. **Vědci se této vysmívané a znevažované myšlenky dlouhodobě vyhýbali.** První krok udělal až počátkem osmdesátých let kanadský paleontolog **Dale Russell** (* 1937), tehdy kurátor paleontologických sbírek obratlovců v *National Canadian Museum* v Ottawě.

V roce 1982 vytvořil Russell koncept dinosauroida – výsledek hypotetických evolučních pochodů, které by působily na rychlého a dravého běžce druhu *Troodon formosus*. Pokud

🏠 **Dale Russell svými názory na vývoj dinosaurů nadchl veřejnost, vědci jej ale kritizují**

Teropodi

Zástupci této skupiny dinosaurů se pohybovali výlučně po dvou nohou (jejich jméno znamená v řečtině obludná noha) a byli především masožraví. Největší známí predátoři mezi dinosaury (jako například Giganotosaurus) patřili k tomuto podřádu. Na světě se objevili už před 235 miliony let a dominantní formou predátorů zůstali až do konečného vyhynutí neptačích dinosaurů.

modelem a obecnou představou vzhledu „ufonů“ je skutečně značná).

Přes všechny spekulace a zbožná přání je však přežití dinosaurů hluboko do třetihor velmi nepravděpodobné. Savci projeví mnohem lepší schopnost adap-

Tak by možná vypadal lov inteligentního dinosauřího druhu *Venosapiens erectus*. Představa malíře Ashera Elbeina

ních schopností, abstrakce, sofistikovaného myšlení a nakonec i kultury v užším slova smyslu. **Zkrátka k pravé dinosauří civilizaci. Objem mozku tohoto dinosauroida by dnes podle jeho propočtů činil asi 1 100 cm³, tedy jen o pětinu méně než u průměrného moderního člověka.** Russell si také povšiml stavby přední končetiny troodona, která podle jeho názoru umožňovala manipulaci s předměty díky přítomnosti vratiprstu (jakým je lidský palec). Další předností (zřejmě v noci a za šera lovičího troodonta) byly dopředu namířené oči – tedy podobně jako u člověka.

Ještě v roce 1982 navázal Russell spolupráci s výtvarníkem Ronem Seguinem a vznikl dnes již proslulý model dinosauroida, majícího vzhled dvounohé vzpřímené humanoidní bytosti s některými dinosauřími rysy. **Matně zelený tvor měl podle paleontologova záměru obrovské oči, zkrácené čenich, ústa bez rtů a tříprstou ruku s vratiprstem.** Genitálie měly být interní a nevyčnívat z těla, pro

Kdyby troodon přežil, měl by dnes mozek jen o pětinu menší než člověk

rozvoj velkého mozku u mláďat však byla třeba placenta (a tedy pupek na břiše). Pochopitelně nebyly přítomny žádné mléčné žlázy, dinosauroidi by tedy krmili své mladé předem natrávenou potravou, podobně jako to běžně dělají ptáci. Rovněž jako ptáci se měli podle Russella dorozumívat – pípáním, cvrlikáním a celou další paletou zvuků.

U obecné veřejnosti vzbudil děsivě vyhlížející dinosauroid o velikosti nedospělého člověka velký ohlas a zájem. Dodnes je tento neexistující tvor často zpodobňován a nechybějí ani nesmyslné ohlasy, že se k nám dinosauroidi vrací v létajících talířích (podoba mezi

► „Dinosauromuž“, ve skutečnosti zobrazení aztéckého boha Quetzalcoatl, který se často vtěloval do plazů. Kodex Magliabechiano, 16. století

tovat se na nenadále změny a to je také důvod, proč jsou to oni a ne plazi, kdo nyní dominuje planetě Zemi. ■

FOTO: Wikipedia, <http://www.nescent.org>